

Результаты анализа уровня развития речевых умений у детей во 2-а классе показали, что уровни развития в двух группах находятся примерно в одинаковом процентном отношении.

Высокий уровень развития – (речевое умение сформировано на хорошем уровне) преобладает лишь у 10- 20 % учащихся;

Средний уровень развития речевых умений – (речевое умение сформировано частично) преобладает у 20-40% учащихся;

Низкий уровень развития (речевое умение не сформировано) преобладает у 50-60%.

Полученные результаты стали основой для разработки коррекционной развивающей программы, включающей интегрированные уроки. Такие уроки – одно из средств привития интереса к учебным предметам. Интегрированный курс, который охватывает следующие предметы - литературное чтение, изобразительное искусство и русский язык, имеет общие для каждого из них цели, не нарушает принципов дидактики, сохраняет специфику разных видов искусств, учитывает возрастные и индивидуальные особенности учащихся, фокусируется в целом на познании детьми действительности, на полноценном восприятии красоты окружающего мира.

Список литературы:

1. Балабанова В.П. и др. Диагностика нарушений речи у детей и организация логопедической работы в условиях дошкольного образовательного учреждения – СПб.: Детство-пресс, 2001. – 573 с.
2. Миронова С.А. Развитие речи дошкольников на логопедических занятиях - М.,1996. – 448 с.
3. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка – М., 1979. – 457 с.
4. Психокоррекционная и развивающая работа с детьми /Под ред. Дубровиной И.В.- М., 1999. – 356 с.
5. Садовникова И.Н. Нарушения письменной речи у младших школьников - М.: Просвещение, 1983 г.
6. Фотекова Т.А. Тестовая методика диагностики устной речи младших школьников – М., 2000. – 273 с.
7. Ястребова А.В. Коррекция нарушений речи у учащихся общеобразовательной школы – М.: Просвещение, 1984.

ASPECTE PSIHOLOGICE ALE SOCIALIZĂRII COPILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE

Losii Elena, conf.univ., dr., catedra Psihologie, UPS "Ion Creangă"
Racu Iulia, conf.univ., dr., catedra Psihologie, UPS "Ion Creangă"

Summary

An important aspect of child's developing personality is socialization. Early social skills are important in psychological development in childhood as they begin to form positive relationships with adults and other children from an early age. In social interactions are forming such qualities as: respect, compassion and empathy, also at the same time in social context children trains language skills and solving problem competence. Unfortunately there are children with difficulties in socialization process; social interactions are real challenge for them. These children are children with special needs; they are often shy, isolated and affected by a delay in cognitive development, language disorder, behavioural disorders and emotional disturbances. In this cases integration into a group with children with similar development can be useful for their cognitive development. Socialization should be done for every child, for every person with disabilities in family and in preschool institution, in school, in social groups, in

local community. This is the principle that today`s inclusive education should focus on and which needs to be developed through daily activities with children.

Keywords: special educational requirements, socialization

Dezvoltarea unei persoane are loc pe tot parcursul vieții în interacțiune cu mediul înconjurător prin asimilarea și reproducerea normelor și valorilor sociale, precum și autodezvoltarea și autorealizarea în societatea din care face parte. Socializarea are loc în condiții de interacțiune firească a omului cu mediul înconjurător, având un rol fundamental în devenirea omului ca ființă socială, un proces necesar prin care omul asimilează, dar și împărtășește la rândul său experiența. „Socializarea persoanei reprezintă un proces de formare a personalității în anumite condiții sociale, un proces de asimilare a experienței sociale umane, în cadrul căruia omul transformă experiența socială în valori și orientare proprie, introduce selectiv în sistemul său comportamental unele norme și tipare de comportament acceptate în societate sau grup” [2, p.76]. Socializarea persoanei trece prin următoarele etape:

1. *Socializarea primară* sau faza de adaptare (de la naștere până la adolescență) care constă în faptul că copilul însușește necritic experiența socială, se adaptează, imită, se acomodează etc.
2. *Etapa de individualizare*, când apare dorința de a se deosebi de ceilalți, când apare filtrul critic de percepere a normelor sociale de conduită. La vârsta adolescenței, etapa de individualizare, de autodeterminare „lumea și eu„se caracterizează ca o socializare intermediară, deoarece încă este instabilă în viziunea despre lume și sine, caracterul adolescentului. Deja la vârsta adolescenței târzii, pe la 18 - 25 de ani putem vorbi despre o socializare stabil-conceptuală, când are loc dezvoltarea trăsăturilor de personalitate stabile.
3. *Etapa de integrare*, când apare dorința de a-și găsi locul în societate. Integrarea se produce ușor dacă trăsăturile de personalitate ale persoanei sunt acceptate de grup și societate.
4. *Etapa de socializare prin muncă* acoperă întreaga perioadă de maturitate a omului, când omul nu învață doar o experiență socială, dar și o reproduce printr-un impact asupra mediului prin activitățile sale.
5. *Etapa de socializare postmuncă* coincide cu perioada vârstei a treia și constă în faptul că persoana contribuie considerabil la reproducerea experienței sociale, la procesul de transfer al acesteia noilor generații [2, p.77].

Fiecare persoană, care trăiește într-o comunitate, face parte dintr-o serie de grupuri sociale diferite (familie, grup de prieteni, școală, universitate etc.). În fiecare dintre aceste grupuri ea ocupă o anumită poziție, are un anumit statut, față de ea există anumite așteptări. Însușirea rolurilor sociale este o parte a procesului de socializare, o condiție esențială în procesul de înserare în societate. Socializarea este procesul și rezultatul însușirii și reproducerii active a experienței sociale de către individ, realizat prin comunicare și activitate. Asimilând rolurile sociale o persoană asimilează standarde sociale de conduită, învață să se autoevalueze și să se autocontroleze. Acest proces complex și dificil începe încă din copilărie și evoluează pe parcursul întregii vieți.

Un aspect important al formării personalității copilului, a însușirii modalităților de manifestare în cadrul social și a comunicării cu cei din jur este socializarea. Abilitățile sociale

timpii sunt importante pentru dezvoltarea psihologică a copiilor, deoarece ei încep să formeze relații pozitive cu adulții și cu alți copii încă de la vârstă fragedă. În interacțiunile sociale se formează calități precum respectul, compasiunea, empatia etc., totodată în context social copiii exersează abilitățile lingvistice și abilitățile de rezolvare a problemelor. În general, studiile din domeniul psihologiei dezvoltării relevă faptul că copiii care interacționează mai mult cu alți copii de vârstă apropiată, sunt cei care au și cele mai bune abilități de comunicare. Copiii sunt cei care prin intermediul jocului explorează lumea, învață să interacționeze, să stabilească relații, să se raporteze la alții, să se exprime, să se facă înțeleși etc. Unii copii dezvoltă relații sociale sănătoase în mod firesc. Ei trec cu ușurință de la dependența de adulți, la a crea și susține propriile interacțiuni cu alții. Făcând astfel, copiii învață să vadă lucrurile și din alt punct de vedere decât cel personal, învață să colaboreze și să negocieze, să cedeze, să rezolve conflicte și să împartă. Prin socializare copilul este condus spre dobândirea regulilor vieții, a obișnuințelor, a modurilor de a gândi, a credințelor și a idealurilor conforme cu mediul social în care a crescut.

Un proces de socializare reușit le asigură copiilor:

- modalitățile de comunicare: sisteme de coduri lingvistice, simbolice, expresive (non-verbale);
- modele sociale de comportament pe baza unor norme funcționale considerate ca valori într-o anumită cultură;
- seturi instrumentale (modalități de cunoaștere, de învățare etc.);
- posibilități de relaționare interpersonală ca și forme de comportament caracteristice vieții de grup;
- modelarea motivațional-afectivă a individului.

Deci, în accepțiune general acceptată, socializarea înseamnă asimilarea experienței sociale (cunoștințe, norme, idealuri, roluri), formarea capacităților acționare, a concepțiilor, a trăsăturilor de personalitate, a inteligenței sociale, dezvoltarea trebuințelor, motivelor și a aspirațiilor personale și colective.

Procesul de socializare a copilului a constituit obiectul de interes a multor psihologi. L.S. Vigotski scoate în evidență faptul că socializarea este o permanentă confruntare a copilului cu mediul sau social în care el învață limba, ajungând astfel la socializarea gândurilor și ideilor sale. J. Piaget accentuează rolul cunoașterii patrimoniului psiho-ereditar în evaluarea rezultatelor obținute și a celor urmărite în procesul de socializare, deoarece datorită caracteristicilor ereditare ale copilului, procesul socializării nu se reduce doar la a fixa anumite amprente. Totodată, J. Piaget afirmă că realizarea socializării prin interacțiuni, spontane sau dirijate, dintre om-om și om-obiect, un rol important dețin conexiunile cu mediul [1, p.40]. Socializarea cuprinde, în echilibru, cele două procese de acomodare la mediu când i se cere să respecte reguli și norme și asimilare a mediului, dimensiuni ale căror echilibru condiționează o socializare constructivă, construită pe etape. Pentru că fiecare etapă are ca suport achizițiile celei anterioare, dacă o etapă nu este parcursă următoarea nu poate fi bine formată și atunci se ajunge la comportamente deviate, handicapuri afective, intelectuale create chiar de cei ce acționează direct asupra formării personalității copilului. Socializarea este privită în dinamica celor doi factori reprezentați de mediu social și individ, în sensul în care învățarea socială se petrece sub influența ambianței sociale din care însă face parte și individul ce devine astfel atât socializat cât și agent socializant. Cercetările din acest domeniu pornesc de la ideea că societatea, sistemul de valori și

cultura influențează persoana mai mult prin intermediul grupurilor mici ca familia, grădinița, grupul de semeni, școala, atrăgând atenția asupra priorității raporturilor interpersonale ca și factori de influențare a dezvoltării psihice a copilului [3].

Primul mediu de socializare al copilului este *familia*. Familia este grupul primar ce îi oferă cele mai importante, puternice și afective relații copilului. Este un grup unic, intim, unit care oferă copilului protecție, siguranță, ocrotire, afecțiune, dar și cunoștințe fundamentale asupra lumii în care se naște. Copilul va descoperi treptat lumea înconjurătoare, iar modul de a o percepe și o înțelege ține de familia în care crește, de la cel mai simplu mod de percepere: „lumea este un loc sigur” sau „lumea este un loc periculos” și până la cele mai complexe moduri de percepere a realității exterioare: prin prisma atitudinilor și valorilor pe care copilul le asimilează. Socializarea primară a copilului se referă la copilăria timpurie: relațiile și experiențele din acești primii ani de viață vor pune amprenta definitiv pe dezvoltarea psihosocială, emoțională și cognitivă a copilului și pe formarea sa ca om unic.

Un alt agent al socializării este *anturajul*, care reprezintă grupul de prieteni de aceeași vârstă și cu poziții sociale similar. În grupul de prieteni, indivizii se află pe poziții egale, deoarece niciunul dintre ei nu domină pe ceilalți. Relațiile interumane funcționează pe principiul „primești ceea ce oferi”. Familia poate fi suplinită de grupul de prieteni ca principală relație socială a tinerilor. În familie și în grupurilor de prieteni, copiii sunt implicați în relații personale intime bazate pe dragoste sau pe un alt tip de atașament. Și aici contează foarte mult cum este perceput copilul care se deosebește prin ceva de ceilalți în societate: este el acceptat, își poate face prieteni, este înțeles etc. sau nu.

Când intră în *școală*, copiii se lovesc pentru prima dată de impersonalitatea lumii. Școlile complinesc familia în transmiterea componentelor culturii și structurii sociale. Aici, copiii deprind scrisul și cititul, elemente foarte necesare în societatea noastră, își antrenează abilitățile mult mai complexe pe care le vor folosi mai târziu, ca adulți, la locul de muncă și în viața socială. Cel mai adesea, școala reprezintă primul contact major al copilului cu lumea din afara familiei. El învață despre noi statusuri și roluri care nu există în cadrul familiei. Școala oferă copiilor posibilitatea contactului cu un număr de oameni cu care ei se pot împrieteni. Astfel, școala accentuează efectul socializator al grupului de prieteni și reduce influența familiei.

Există însă copii care întâmpină dificultăți în procesul de socializare, interacțiunile sociale fiind pentru ei o adevărată o provocare. Aceștia sunt copii cu nevoi speciale, care deseori sunt copii timizi, retrași social sau care sunt afectați de întârziere în dezvoltarea psihică, tulburări de limbaj, tulburări de comportament sau tulburări emoționale etc. În acest caz, integrarea într-un grup de copii aflați în stadii apropiate ale dezvoltării, poate fi extrem de folositor pentru dezvoltarea lor psihică.

Până nu demult grija și tratamentul oferite acestei categorii aparte de persoane erau atribuite familiei și instituțiilor specializate. Copiii cu deficiențe reprezentau, de cele mai multe ori, o povară atât pentru familie, cât și pentru societate. În zilele de azi tot mai mult se vorbește despre *educația incluzivă*. La baza educației incluzive se află principiul potrivit căruia educația constituie un aspect fundamental pentru dezvoltarea copiilor și a societăților. În ultimii cincizeci de ani, comunitatea internațională a contribuit la crearea unei viziuni asupra educației care nu mai este considerată un privilegiu pe care îl au doar unele persoane, ci un drept al tuturor. Educația incluzivă constituie unul dintre procesele fundamentale prin care este pusă în practică această viziune, deoarece are în centrul demersurilor sale grupurile care au fost excluse de la

educație. În acest sens, potrivit Declarației Mondiale privind Educația pentru Toți (Dakar, 2000) educația incluzivă constituie una dintre strategiile-cheie în abordarea problematicii marginalizării și excluderii din procesul educației. Educația incluzivă este un proces orientat să răspundă diverselor nevoi ale elevilor prin sporirea participării acestora la procesul învățării și comunicării, reducând formele de excludere din educație. Abordările recente în educația incluzivă evidențiază faptul că aceasta este în primul rând o reformă în educație și nu o chestiune care vizează doar plasarea elevului și tipul instituției în care este școlarizat acesta [4].

Profesorii sunt cei care trebuie să adapteze modalitățile de predare și instruire la diversitatea socială, culturală și etnică a nevoilor elevilor/subiecților instruirii, inclusiv a copiilor cu nevoi special, să utilizeze diferite modalități de predare-învățare, bazate pe cooperare, experiență, experiment, proiect, sarcină de lucru etc. Pedagogul și cadrul didactic de sprijin să activeze în colaborare, ca membrii unei echipe, atât în sala de clasă, cât și la elaborarea planului de dezvoltare individuală a copilului cu CES, la activitățile extracurriculare. Rolul adultului din preajma copilului este foarte important în integrarea copiilor cu nevoi educaționale speciale. Este vorba atât de părinți, cât și de intervenția specializată a unui adult, fie că se desfășoară într-un cadru educațional (grădiniță, școală) sau într-un cadru terapeutic (ex. grupuri de socializare) poate fi utilă. În astfel de grupuri educatori, pedagogii, cadrul didactic de sprijin, psihologul poate încuraja interacțiuni sociale pozitive prin diferite strategii, ca de exemplu, prin:

- observarea copiilor care sunt mai retrași de restul grupului și invitarea lor la activități;
- depistarea unor interese comune la copii și emiterea de sugestii care să-i atragă în activități comune de joacă și învățare;
- planificarea și implementarea jocurilor și activităților de grup care încurajează copiii să împartă, să își aștepte rândul și să îi respecte pe ceilalți;
- crearea unor grupuri mici de învățare și joacă, deoarece în aceste grupuri mici copiii se vor simți mai puțin intimidati și inhibați în interacțiuni sociale;
- conceperea și implementarea unor sarcini de învățare interesante prin formarea de perechi între copii, astfel, cei care au probleme în a iniția contacte sociale, au ocazia de a participa la jocuri și activități, alături de un coleg;
- utilizarea diverselor materiale didactice atractive, care ar stimula implicarea copiilor în activități;
- oferirea de feedback-uri pozitive copiilor, aprecierea și valorificarea comportamentelor sociale dezirabile ale copiilor, fapt ce îi poate încuraja inițiativa și posibilitatea de a se manifesta în continuare și a participa cu încredere la activitățile de grup.

Abilitățile sociale dobândite timpuriu conduc la formarea unei conduite sociale pozitive de-a lungul vieții, ajutând copiii să devină, în timp, adulți responsabili social, putând dezvolta relații sănătoase, guvernate de respect pentru ceilalți, dar și pentru sine, de generozitate, empatie și compasiune. Vor avea abilități crescute de exprimare dar și de înțelegere, capacitatea de a vedea lucrurile din mai multe perspective, de a fi flexibili, de a se adapta cu ușurință diverselor contexte sociale, de a iniția contacte sociale, a dezvolta și menține relații de prietenie.

Socializarea trebuie făcută posibilă pentru orice copil, pentru orice persoană cu dezabilități, atât în familie cât și în grădiniță, în școală, în grupuri sociale, în comunitatea locală. Acesta este principiul pe care trebuie să se axeze învățământul incluziv de astăzi și care trebuie dezvoltat prin activitățile zilnice desfășurate cu copiii. Putem să socializăm copiii cu dezabilități,

индиферент dacă știm cauza dificultăților sale (tulburări de dezvoltare, leziuni neurologice). Cel mai important lucru este ajutorul timpuriu dat copilului (în familie, grădiniță, școală). Instituția de învățământ trebuie să recunoască și să reacționeze la diversele cerințe ale copiilor, să armonizeze diferențele de stiluri de învățare, diferențele între grade de reușită școlară, să asigure o educație de calitate pentru toți. Atitudinea pozitivă zilnică a adultului față de copilul cu dezabilități îl poate ajuta efectiv în dezvoltarea capacităților de comunicare. Folosind eficient capacitățile noastre de comunicare, vom putea stimula modul de comunicare al copilului.

Copii cu dezabilități pot fi utili societății, iar familia și ceilalți membri ai societății îi poate percepe nu ca pe o povară, ci ca pe o șansă de a reuși în viață. Procesul incluziunii este unul greu, anevoios, care presupune o implicare și care nu pentru mulți este comodă. Dar este expresia unei mentalități deschise, față de toate persoanele, indiferent dacă unii întâmpină anumite probleme.

Copilul cu dezabilități trebuie considerat ca făcând parte din societate. Nu putem să-l ascundem, nu are nevoie de milă, ci de sprijinul nostru, permițându-i să trăiască alături de ceilalți copii, ca parte integrantă a comunității cu acces direct la educație și joc. Socializarea reprezintă procesul psihosocial prin care copilul neajutorat devine treptat o persoană conștientă de sine, integrată în tipul de cultură în care s-a născut. Educația integrată va permite copiilor cu CES să trăiască alături de ceilalți copii, să desfășoare activități comune, dobândind abilități în vederea adaptării, integrării și devenirii lor ca și ceilalți.

Bibliografie:

1. Losî E. Psihologia educației. Chișinău: CEP USM, 2014
2. Perjan C., Losî E., Tintiuc T. Introducere în psihologia unicității umane. Chișinău: IIC, 2015
3. Racu Ig., Racu Iu. Psihologia dezvoltării. Chișinău: UPSC "Ion Creangă,, 2013
4. Tintiuc T. Educația incluzivă. Chișinău: IIC, 2011
5. Problematika educației incluzive în Republica Moldova: perspective și soluții practice. În: Materialele conferinței internaționale, 19-20 Octombrie 2012, Chișinău: IIC, 2012.
6. Programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020 (HG nr. 523 din 11 iulie 2011).

ЛОГОПЕДИЧЕСКАЯ РАБОТА В РАЗВИТИИ И ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЕМ ЗРЕНИЯ НА ЭТАПЕ РЕАЛИЗАЦИИ ФГОС ДО

*Ромашкова Надежда Владимировна
учитель – логопед МБДОУ
Детский сад компенсирующего вида № 45
г.о. Химки Московской области, Россия,*

Аннотация. В данной статье представлен опыт логопедической работы в дошкольной образовательной организации для детей с нарушениями зрения. К концу дошкольного периода у детей необходимо сформировать в структуре психологической готовности речевую готовность к обучению в школе. Нарушения звукопроизношения и недостаточное развитие других компонентов речи, значительно распространенные среди шестилетних детей, нередко являются причиной затруднений в школьном обучении, особенно в овладении грамотой. С этой целью разрабатываются основные направления логопедической работы в развитии и воспитании детей с